

מלשונו¹⁴ נחות דרנא¹⁵, שהו"ע ההמשכה מלמעלה למטה. וכן הוא בעבודה, שע"י העבודה דאתכפיא ס"א שהו"ע של המעלה ממשיכים האור שהוא כולהו עלמין בשוה. והנה, בכדי שיהי' שייך ענין העבודה צ"ל מציאות הסטי"א שמכסה על האמת, ומצד זה יכול האדם לשנות ולחשוב שגם כאשר עובר על רצון השם מ"מ עודנו ביהודותו¹⁶, שזהו לפי שנוכח בו רוח שטות, שלכן יכול לעבור עברה¹⁷. ולכן, כאשר מסורים ומכסלים הרוח שטות, שזהו"ע דאתכפיא ס"א, שנכפף מציאות הסטי"א, ולאח"כ גם באופן של אהדפכא, שמהפך השטות דלעו"ז, הנה מזה בנה המשכן, שהוא מציי שטיס¹⁸, דשטים הוא ג"כ מלשון שטות¹⁹, וכן נעשית עבודת הקרבנות, קירוב הכחות מלמטה למעלה, ועי"ז נעשית ההמשכה מלמעלה למטה, שזהו"ע ושכנתי בתוכם. וכן הוא אפילו לאחר חורבן ביהמ"ק, שגם אז ישנם כל הענינים ברוחניות, שהו"מ ש"ש²⁰ אדם כי יקריב מנח, היינו, שעיקר הקרבת הקרבן צ"ל מנח, בכל פרטי המדינות²¹ דמן הבהמה מן הבקר ומן הצאן²² כפי שהם בעבודת האדם, אזי פועלים את הענין ורשכנתי בתוכם²³.

ב) והנה ככדי לנצח (איבעקומען) את השטות דלעו"ז, צריכה גם העבודה להיות באופן של שטות דקדושה, וכפי שמבאר כ"ק מו"ח בעל ההלילה בהמאמר²⁴, דכשם שיש הטי' למטה מן הדעת שהיא נק' בשם שטות דקליפה, הנה כמו"כ ישנו הטי' למעלה מן הדעת, והוא שטות דקדושה. דהנה, נחבאר לעיל²⁵ ששטה פירושו נטי' (כפירוש רש"י²⁶), והו"ג גם הפירוש דשטות שהוא הטי' מענין הדעת, הטי' למטה או הטי' למעלה, אלא שההטי' למטה היא שטות דלעו"ז, וההטי' למעלה היא שטות דקדושה. והיינו, שאפילו הענינים דקדושה שהם למטה מן הטעם ודעת, הרי סיכמם ושרשם הוא מפני שבצעם הנפש הרי זה למעלה מן הטעם ודעת, ששם הוא כבחינת ראי' ממש.

- 14) ראה יבמות טג, א.
- 15) ראה לקו"ט פינת ע"ג, א. מצא לה, ג.
- 16) ראה תנא פ"ד.
- 17) ראה סוטה ג, א. תנא פ"ד.
- 18) תרומה כג, טו.
- 19) ראה המשך ונכה תרל"ז פט"ל ואל"ף.
- 20) קונטרס ומעין בחתולתו.
- 21) ראה יבמות טג, א.
- 22) ספר השיחות תורת שלום ע' 10. ונוד.
- 23) בכל הנאמר עד כאן — ראה ר"ה באתי לגני תשי"א-תשי"ב בארונות.
- 24) פקד ה' (השייך לשנת ז"ל).
- 25) בהמאמר — פקד ג.
- 26) נשא ה, יב.

כ"ד. י"ד שבט, ה'תשט"ו*
(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ואיחא כמדדשי לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי (דירת) מתחלה, ועיקר שכניה בתחתונים היתה³, אלא שאח"כ הנה ע"י חטא עה"ד והחטאים שלאחריו שבאו על ידו, סילקו את השכינה מלמטה למעלה, ואח"כ כשעמדו הצדיקים, הנה ע"י עבודתם חזרו והמשיכו את השכינה מלמעלה למטה, עד שבא משה רבינו, שהוא השביעי, וכל השביעין הבייבי⁴, והמשיך את השכינה מרקיע הא' לארץ, שתחזור להיות בתחתונים. וזהו גם עבודת כל הצדיקים, שהם ממישיכים ומשכינים⁵ בחי' שוכן עד מרום וקדושי' שיהי' בגילוי למטה, והוא ע"י עבודתם באתכפיא ס"א, שע"יז אסתלק [שפירושו כאן הוא שנמצא למטה בדרך גילוי, אלא שהוא באופן של רוממות הנקרא בשם אסתלק⁶] יקרא דקוב"ה כולהו עלמין, היינו, שמאיר ומתגלה אור הסוכ"ע שהוא כולהו עלמין בשוה. והנה, המשכת השכינה בתחתונים ככללותה ה"ע המשכן ומקדש, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. והו"ג גם שעיקר העבודה במקדש היתה עבודת הקרבנות, שיש בה כ' התנועות דהעלאה והמשכה, שהרי בקרבנות כתיב⁷ אשה ריח ניחוח להי', אשה הרי"ע העלאה מלמטה למעלה, וענינו בעבודה הוא קירוב הכחות והחוששים⁸, ועי"ז נעשה ריח ניחוח להי', נחת רוח לפני שאמרת⁹ ונעשה רצונתי, נחת

- *) על העקה הנהגה שכתפיהי אגרות
- 1) חסדי תה"ד ציין כ"ק אומרי' שלטי"א מה שנוכח בהמאמר מדברי רבותינו נשאינו.
- 2) צינים אלו נעתיקו במקומם בהערות ע"ס הא"ב. וראה לעיל ע"י v.
- 3) מאמר זה מיוסד בניקודו על הפקד החמישי מד"ה באתי לגני השי"ת (סה"מ) ואל"ף.
- 4) שיהי' ע"ה, א.
- 5) ככלל הבא לקמן — ראה ד"ה באתי לגני פ"ד א"ד (סה"מ) שם ע' 111 ואל"ף.
- 6) ריק"ד פ"ט, א.
- 7) ויקרא פ"ט, א.
- 8) פניחם שם.
- 9) ראה גם מהוד"ז לכ"י פ"ט, ג. מתנות כהונה ומהוד"ז לכמדי"ז פ"ג, ב.
- 1) ע"פ נוסח התפלה. ובשד"ש שם: שוכן עד וקדוש שמו (שפי"ג, טו).
- 2) ראה תו"א ויקהל פ"ג, ד.
- 3) לוחי ת"כ קחתי, ב (ובל"ק"ח ר"פ פקודי מעיין לוחי שם סו, ב. וראה גם שם קפ"ד, א). וראה גם תו"א ויקהל שם. לקו"ט חוקת סו, ג.
- 4) תרומה כ"ה, ח.
- 5) ויקרא א, ט. פניחם כח, ח.
- 6) ראה ספר הבהר סימן מו (קט).
- 7) תו"כ ופרשי' ויקרא שם. ספרי ופרשי' פניחם שם.

שממשיר בהמאמר שבנינו הנישואין אמרו חז"ל²⁶ איש ואשה זכו שכינה שררי בנייהם, דאיש הוא אש י ואשה הוא ה', וכאשר זכו אז הרי הם י"ה כו'. והיינו, שהשראת השכינה בין איש ואשה היא מדריגה נעלית, שהרי אחריות י"ה הם החלק הנעלה שבשם הוי". ועוד זאת, שבאותיות י"ה באה ההשפעה להאיש והאשה, אבל עיקר ושרש הענין היא ממקום נעלה הרבה יותר (כדלקמן), ומצד זה נעשה ענין הנישואין באופן של בנין עדי עד (כו'), שזהו ענין נצחי, ענין שלמעלה מזמן ומקום. והענין בזה, כפי שמבאר ארמ"ר האמצעי כסידורי מ"ש בברכת נישואין שמה תשמח ועים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקום, שמקום קאי על בחי' אדם קדמון, שהוא קודם לסדר השתלשלותו²⁷. ומצד זה נעשה שמחת הנישואין לא רק באופן דמשמח חתן וכלה, היינו, שהכלה היא טפלה לחתן, אלא יתירה מזה, כמ"ש בסיום ברכות נישואין משמח חתן עם הכלה, שעיקר השמחה יהי' מן הכלה כו' ומן הכלה יבוא אל החתן, ע"ד שלעת"ל נקבה תסוב גברי²⁸ (דווגמתו בשמחת נישואין בהסוכובין שמסבבת הכלה את החתן תחת החופה)²⁹. וענין זה נמשך מדרגה שלמעלה מכל סדר השתלשלות (מקדם), כי, בסדר השתלשלות הרי הזכר הוא למעלה והנקבה היא למטה, וכדי שיוכל להיות הענין דשמחת נישואין באופן שלא זו בלבד³⁰ שהחתן והכלה הם שוין בקומתן (קול חתן וקול כלה בשוה), אלא יתירה מזה, שהכלה היא למעלה מהחתן, ועד שממנה נמשכת השמחה להחתן שהוא בבחי' מקבל, הרי זה דוקא ע"י ההמשכה מקדם, מבחי' שלמעלה מכל סדר השתלשלות. וזהו שמוסיף במאמר:

ובא בגילוי בנין עדי עד כו', דכין שענין זה מקורו בדרגה שלמעלה מהבריאה, למעלה מסדר השתלשלות, לכן נמשך גם בסדר השתלשלות ענין שהוא למעלה מהבריאה ולמעלה מסדר השתלשלות, שזהו"ע בנין עדי עד, כידוע³¹ שהתגלות כח האין סוף בעולמות באופן של כח הפועל

(ב) סידור (עם דא"ח) דרושים לחתונה (קלד, א, קלד, ב).

(28) סוטה ז', א. ראה לקו"ת שה"ש מת, ב. מאמר

(29) דאה גם מאמרי ארמ"ר האמצעי ח"ל ואלף.

(30) ידמי לא, כא. שמה תשמח חתני" (סד"מ חתני" ע' קעט).

(31) ראה גם מקומות שצוינו בערה וככ"מ.

הבאת.

וממשיך

לכאר בהמאמר שמצינו גם שטות דקדושה, דהנה ארז"ל²⁶ אמרו עליו על ר' יהודא בר' אילעאי שהי' נוטל בר של הדס ומרקד לפני הכלה וכו', רב שמאל בר רב יצחק מרקד אחת (שהי' נוטל שלש בדין ומרקד). א"ר זירא קא מכסיף לן סבא (שמוזלזל בכבוד ת"ח ונתהג קלות ראש בעצמו), היינו, שרי' זירא, שהי' מראשי האמוראים, הי' סבור שהנהגה זו אין לה מקום מצד טו"ד דקדושה. ומסיים בגמרא, כי נח נפשי' (דר"ש) אפסיק עמודא דנורא בין דידי' לכולא עלמא כו', א"ר זירא (ר' זירא הני"ל שחחילה אמר קא מכסיף לן סבא) אהני ליי' שוטי', ואמרי לה שטותי' לסבא, ואמרי לה שייטתי' לסבא (כפי שמבאר בפרטיות כל ג' הלשונות), היינו, ששיטתו ומנהגו שהי' נוטל שוט של הדס ומרקד בו שזוהי הנהגה של שטות דקדושה, אהני ליי', שע"ז הגיע למדרגה כזו שהפסיק בינו ובין העם עמוד של אור, שזהו בחי' גילוי אור בגילוי ממש. וממשיך לכאר השייכות לענין הריקוד בשעת נישואין, דלכאורה, הן אמת שכרי' להלחם ולהפוך את השטות דלעו"ז צ"ל ענין השטות דקדושה, אבל עדיין צריך להבין שייכות ההנהגה באופן של שטות דקדושה לענין הריקוד בשעת נישואין, ובפרט שהנהגה זו לא יתה ענין של עראי, מצד מעמד ומצב פרטי שבאותו זמן ומקום, אלא שזו היתה שיטתו ומנהגו, שבשעת נישואין הי' מתנהג באופן של שטות דקדושה. ועל זה מבאר בהמאמר, שענין הנישואין הי' מדריגה גבוה (וכדלקמן), ולכן צ"ל בזה ההנהגה דמרקד כו'.

והענין

דהנה, החילוק שבין ריקוד להליכה הוא, כפי שמבאר ארמ"ר הזקן בלקו"ת²⁷ שאף שגם הליכה ענינה עלי' מדרגה לדרגה ומעולם לעולם, מ"מ, עלי' זו היא בסדר והדרגה, אבל ריקוד מורה על אופן העבודה שמתנתק (ער רייסט זיך אָפּ) לגמרי ממדרגתו, ומדלג שלא בהדרגה כלל למעמד ומצב אחר. ועי"נ רקוד כאלים²⁸, שענין הריקוד שהוא עלי' הגדולה שלא בהדרגה כלל, הוא כאלים שאין בהם דעת, ושרש בחי' זו הוא למעלה מהדעת. והיינו, שהנהגה בענין הריקוד באופן של שטות הי"ע של עלי' כערך, למעלה מסו"ד. וענין זה שייך לנישואין מצד גודל המעלה שבנינו הנישואין. והענין בזה, כפי

(א) צו טז, ד.

(27) תהלים קיד, ב.

(28) תוכחות ז', א.

הקשורים עם ענין החכמה, ועד"ז התואר חסדן וכיו"ב. אמנם, למעלה לא שייך לומר תוארים חיוביים, כי אם תוארים שליליים, ובלשון החסידות הו"ע יריעת השלילה. והיינו, שכאשר אומרים התואר חכם או חסדן או חי או יכול וכיו"ב, הרי זה רק שלילת הענינים שהם היפך החכמה, וכיו"ב בשאר התוארים. והנה, אע"פ שיריעת השלילה אינה יריעה בגוף הדבר (כמו יריעת החיוב), שהרי אין זה אלא באופן ששוללים מדובר זה תכונות שישנם בדברים אחרים, מ"מ, כותב הרמב"ם שע"י רכבי תוארים שליליים, היינו, ריכוי יריעות באופן השלילה שמפשיטים הענין מכיו"כ תכונות, יכולים לילך ולהתקרב להדבר כפי שהוא מצד עצמו, ומבואר בזה³⁸ שכן הוא לא רק כדברים גשמיים, אלא אפילו בענינים רוחניים. ומזה מוכן, שאע"פ שיריעת השלילה אינה השגה והבנה בגוף הדבר (כמו יריעת החיוב), מ"מ, הרי זה בגוד השגה, שלכן יכול לשלול כו"כ ענינים.

והנה ע"פ תורת החסידות: ישנו גם הענין דתוארים חיוביים אפילו באלקות, אלא שזהו רק בבחי' ממכ"ע, היינו, בבחי' הכלים שממלכשים בעולם. והענין כזה, דהנה ידוע ששיטת הרמב"ם³⁹ היא שהוא המדע והוא היודע והוא הידוע, וכזה מתרין שיריעתו של הקב"ה אינה פועלת בו שינוי, כיון שיריעתו אינה כדבר שחוזק ממנו, אלא הוא השכל והמשכיל והמושכל. אך יש חולקים על הרמב"ם, וכפי שמבאר המחור"ל מפרגא⁴⁰ בארוכה, שאי אפשר לומר על הקב"ה שהוא השכל והמשכיל והמושכל הכל אחד, שהרי השכל הוא ג"כ נכרא, ככל שאר הענינים שמכריאה, ואילו הקב"ה הוא למעלה מגדר שכל לגמרי. ומבאר הצ"צ, שהן אמת שדרכינו הזקן אמר להדיא שצדקן דברי המהר"ל ששכל הוא ג"כ נכרא ולא עצמותו ית' חי", אבל מ"מ, אי אפשר לומר ג"כ שהשכל הוא נכרא כמו כל שאר הנבראים, דא"כ נמצא שהוא ית' יודע בדבר שחוזק הימנו, אלא שלאחר שנברא אינו דבר נפרד, אלא באופן

(1) ככל זה — ראה דרוש ג' ששטות (אדה"ת ענינים ס"ע רנה ואילך) [כי קרוב תרס"ח].

(2) שרש מצעות התפלה פכ"ח ואילך.

בנפעל הוא בענין ההולדה, שזהו תכלית ענין הנישואין להיות בנין ערי עד כדור ישרים יכורך⁴⁴.

וע"פ האמור שענין הנישואין הוא שנמשך למטה ענין שלמעלה מכל סדר השתלשלות, הרי מוכן שבשביל זה צ"ל סדר הנהגה שלמעלה מטו"ד. וזהו סדר ההנהגה דר' יהודא ברי אילעאי רוב שמואל בר רב יצחק שהיו מרקדין בשמחת נישואין, שזהו"ע שלמעלה מטו"ד, שענין פועלים שיומשך למטה ענין שלמעלה מסדר השתלשלות. וזהו גם שענין זה אה"י ל' באופן שאפסיק עמודא דנורא בין דידי לכולא עלמא, היינו, שבבעולם דלמטה ה"י בגלוי ענין שהורה על הפסק בינו ובין כולא עלמא, כיון שהנהגתו הייתה באופן של הכרלה מסדר ההנהגה בעולם.

(ג) **ולדבר** שייכות העבודה דשטות דקדושה לכללות הענין דעשיית

דירה לו ית' בתחתונים, דלכאורה, הן אמת שצ"ל העבודה

דשטות דקדושה מפני שעל ידה אפשר להלהם ולכסל את השטות דלעיו"ז, מ"מ, כיון שכללות ענין העולם והמלחמה שבו (היינו, הן השטות דלעיו"ז שמכסה ומסחיר האמת, והן השטות דקדושה שמוצוה ומכסלו) אינו אלא כרי לכוף לתכלית האמת, לעשות לו ית' דירה בתחתונים³⁵, הרי מוכן, שהענין דשטות דקדושה שלמעלה מטו"ד צ"ל קשור עם כללות הענין דדירה לו ית' בתחתונים, הנה על זה ממשיר כ"ק מ"ז"ח אדמו"ר בהמאמר: ובאור הענין הוא דהנה או"ס הרי לית מח' תפיסת כ"י כלל³⁶, והוא למעלה מגדר השגה וכו', הרי א"א שיותפס בהשגה כלל כו', דכבדי להגיע לעצמותו ית' הוא ע"י ביטול הרצון שלמעלה מטעם ודעת, ולכן נק' כחינה ומדריגה זו בשם שטות.

ויש לכאן דיוק הלשון שאו"ס הוא לא רק למעלה מהשגה, אלא גם למעלה מגדר השגה, דהנה, השגה פירושה שמכין ומשיג הענין, אבל ישנו אופן שאע"פ שאינו יכול להביך ולהשיג הענין, מ"מ, יש לו שייכות להענין במדה כזו שיודע מה שצריך לשלול ממנו. והענין כזה, דהנה, בכללות ענין התוארים מכאן הרמב"ם בארוכה כמ"ע³⁷ שיש שני סוגים, תוארים חיוביים ותוארים שליליים. וכמו התואר חכם, שכפי שהוא תואר חיובי פירושו שהתקרא בתואר זה יש לו את כל פרטי הענינים

ובכ"ע.

(34) תהלים קיב, ב.

(35) ראה תחומות בחוקות ג. נשא טז.

(36) תקי"ז בהקדמה (זי. א).

(37) כ"י ספ"ג. במדב"ר פ"יג, ו. תנאי רפלי"ן.

ה"ל (39) ה"ל יסודי התורה פ"ב ה"י, ה"ל

(38) ד"ה קרוב ה' תרס"ח [שבתעה ג]

(סד"מ תרס"ח ס"ע רי ואילך).

תשובה פ"ה ה"ה. סוף שמונה פרקים שלו.

(40) בהקדמת ספר גבורות ה'.

צריכים להיות בהשתנות, והוא לפי שהו"י לנגד תמיד. וצריך להבין, דבשלמא בנוגע לענינים דטוב ורע גשמיים יש מקום שיהיה אצלו בשנה לפי שהו"י לנגד תמיד, אבל כאשר מדובר אודות ההשתנות בכל הענינים וככל הדרגות, ויתירה מזה, שההשתנות תהי' תמיד, ללא שינויים, אינו מוכן איד אפטר לתבוע מנכר לעמוד באופן שהוא בלי שינויים, ושכל הענינים שישנם בהכריאה ובסדר השתלשלות יהיו אצלו בהשתנות. אך הענין הוא, שענין ההשתנות אין לו מקום רק כאשר הנבא הוא בסדר השתלשלות, אבל כיון שהעבודה היא לעשות בתחתונים דירה לו ית', היינו, דירה לעצמותו, שהוא למעלה מגדר השגה ולמעלה משינויים, הנה גם הכלי לזה צ"ל באופן כזה, ולכן, הענין דהו"י לנגד יכול לפעול שתהי' השתנות בכל הענינים ממש, ובאופן דתמיד, ללא שינויים כלל.

וכבר יוכן גם סיפור אדמו"ר הזקן ששמע מהמגיד אודות הכעש"ט, שאחד מעניניו היתה הנהגתו לילך מעיר לעיר ומכפר לכפר והי' שואל את בני"י (ומוסקיף כ"ק מו"ח אדמו"ר: הן אנשים והן נשים, הן זקנים והן צעירים, ועד"ז הן תלמידי חכמים והן אנשים פשוטים) אודות מעמדם ומצבם בנוגע לכריאת, פרנסה ובנים וכדו"ב, וכוונתו היתה כדי לעורר אצלם את הענין דתהלות ישראל (כמ"ש⁴⁵ ואתה קדוש יושב תהלות ישראל), לשבח את הקב"ה ע"י אמירת כרוך השם, געלוכט דער אורכרשטער, וכדו"ב. והענין בזה, וכידוע בענין שם שמים שגור כפי כל⁴⁶, שהכוונה בזה אינה לענין של אורות וגילויים, אלא לעצמותו ית', שהרי הענין דאורות וגילויים אינו יכול להיות כפי כל, שהרי ענין זה הוא בכל חד וחד לפום שיעורא דילי', ורק מצד עצמות המאור, עצמותו ית', השוה ומשוה קטן וגדול⁴⁷, הרי זה באופן ששם שמים שגור כפי כל. וזהו ענינו של הכעש"ט לפעול הענין דאתה קדוש יושב תהלות ישראל, היינו, שע"י תהלות ישראל, שכל ישראל, הן אנשים פשוטים והן תלמידי חכמים, זכירו שם שמים מתוך שבח והילול, אזי תהי' ההמשכה למטה |שדוה גם הפרשו דתהלות, מלשון בהלו נרד⁴⁸, שהו"ע ההמשכה למטה |לא רק של בחי' הכלים, אודות וגילויים, אלא המשכת העצמות, שהוא למעלה מגדר השגה.

(1) ספר המאמרים אודיש ע' 138 ואילך.

145) שם כב, ד.
 146) ראה תו"א וירא ד, ב. מאמרי אדמו"ר
 147) פירט נכל מאמינים דר"ה ויהו"פ.
 148) אירב כט, ג.
 תקט"ה ח"א ע' יב. סה"מ תרפ"ט ע' 20.

שישנו ענין הצמצומים וענין ההשתלשלות, אזי ישנו מקום ודגם ששם הוא המדע והוא היודע הודע. וכן הוא בנוגע לכל התוארים שאומרים בתפלה, שהרי המכוון הוא לעצמותו ית' כפי שמתלבש בענינים אלו, ולא באופן שהם דבר נפרד. ונמצא, שגם באלקות ישנו הענין דתוארים חיוביים, כמו הוא המדע כו', אלא שזהו רק לאחר הצמצומים להתלבש בבחי' הכלים כו'. ולמעלה מזה הוא הענין דתוארים שליליים, וכללות הרי זה באור הסוכ"ע, דאף שאין משיגים בגוף הדבר (כמו בדיעת החיוב), מ"מ, הרי זה בגדר השגה עכ"פ, ע"י ידיעת השלילה. אמנם, כמה דברים אמורים ששייך כללות ענין התוארים, הן תוארים חיוביים והן תוארים שליליים, הרי זה רק בבחי' מוכי"ע וסוכ"ע, אבל בהדרגה שלמעלה הן מוכי"ע והן מסוכ"ע, דהיינו בעצמותו ית', הרי זה למעלה אפילו מגדר השגה (כלשו"ן כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר), שלא זו בלבד שלא שייך שם ידיעת החיוב, אלא אפילו לא ידיעת השלילה, ושם הוא שלילה מוחלטת, שאפילו השלילה עצמה היא מושללת. ודנה, ג' חלוקים הני"ל ישנם באמת אפילו בבחי' האורות, כמבואר במק"א⁴⁹, בארוכה, אבל בכללות, הנה בבחי' הכלים ישנו הענין דתוארים חיוביים, ידיעת החיוב, בבחי' האורות והגילויים ישנו הענין דידיעת השלילה, שאין זה באופן של השגה, אבל יש לזה שייכות לגדר השגה, ובבחי' העצמות שלמעלה מאורות וכלים, הרי זה באופן של שלילה מוחלטת, שלא שייך שם ענין של תוארים כלל, לא תוארים חיוביים ולא תוארים שליליים⁴⁹.

ועפ"ז מוכן בנוגע להענין דדירה לו ית' בתחתונים, דכיון שהכוונה בזה היא לעצמותו (לו) ית' שלמעלה מגדר השגה, צריכה להיות עבורה האדם ג"כ באופן שלמעלה מגדר השגה, שהו"ע שטות דקדושה (שהיא מכטלה ומתפכת את השטות דלעו"ז). ומזה מוכן גם שזהו"ע שיכולים לתבוע מכאורא, כיון שאין זו דרגה של הכנה והשגה.

(ד) כשי"ס סד"ב. צוואה ? צוואת הריב"ש בתחלתו.

141) תקי"ז בהקדמה (ג, ספ"ב).
 142) פ"ב ששהוד"א פ"ט.
 143) לשלמות הענין ראה שוחת ש"פ
 144) תהלים טו, ת.
 בשלת, י"ג שבט בתחלתה (ת"מ ח"א ע'
 254 ואילך).
 141) לשלמות הענין ראה שוחת ש"פ

וממשיך בהמאמר בענין הפשטת הלבושים בעת הנבואה, והלבושים

הם באים מצד חטא עה"ד, וקודם החטא כתיב⁶⁰ ויהיו שניהם ערומים כו' ולא יתכוששו, וע"י חטא עה"ד נחתו ענין הלבושים, וידעו⁶¹ דעיקר החטא הוא הרגש המעורב בטו"ר, וכתיב⁶² וידעו כי עירומים הם, שנתחדש בהם ההרגש המעורב בטו"ר, שזהו ג"כ ענין הלבושים. והענין בזה, כפי שמבאר ארמו"ר מהר"ש"ה שלכאורה אינו מוכן מה שניתוסף חכמה באה"ר ע"י חטא עה"ד, כמ"ש⁶³ ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי טוב ורע, וכתיב⁶⁴ ותפקחנה עיני שניהם וידעו גר' (לענין החכמה דיבר הכתוב), שעפ"ז נמצא שהחוטא נשכר⁶⁵. אך הביאור בזה, שאין הכוונה שניתוסף בו חכמה שלא היתה כלל לפני"ז, שהרי אם נאמר שלא הי' בו שום חכמה מקודם, איך ציודו היתה כלל לפני"ז, שהרי אם נאמר שלא למי שלא יש בו חכמה אינו בגדר מקיים האזהרות, אלא שמתחלת ברייתו הי' בו שלמות החכמה, והוא הידיעה האלקית במושכלות כו', חכמת אלקות, ואלו ידיעת המפורסמות, דהיינו ידיעת טוב ורע וכל הענינים הקשורים עם כחות וחושים גשמיים ותאוות גשמיות, לא הי' בו שמץ מנהו כלל ונדהו מ"ש ולא יתבוששו, שלא הי' שייך כלל לענינים אלו, והיו אצלו בהשתוות גמורה, כיון שחכמתו והשגתו היתה רק בחכמה אלקית שהיא החכמה האמתית], אך לאחר החטא נפל ממדידתו, ונעשה אצלו ידיעת המפורסמות, ידיעת טו"ר כו', שזהו לבוש שמסכה ומסתיר על הידיעה בחכמה אלקית, ומצד זה הוצרך להיות ענין הלבושים (ויעש גר' כתיבת עור וילבישים⁶⁶), לכסות את הענינים שלעו"ז, כיון שלולי זאת יהי' הענין דויכתושו שייסורים מדרך הישר. ועפ"ז מוכן שכרי שיוכל להיות ענין הנבואה, שזהו"ע של גילוי אלקות, צ"ל המעמד ומצב דויפשט את בגדיו, היינו, לכסל את הצורך בענין הלבושים, כמו המעמד ומצב שהי' קודם החטא.

ו) וממשיך בהמאמר, שתכלית העבודה היא לאהפכה חשוכה לנורה ודחושך עצמו יאיר, והיינו דמהשטות דלעו"ז דהי' כבהנת

ח) המשיך מים רבים תול"ז פק"ז.

- (63) שם, ה.
- (64) שם, ז ובפרי"י.
- (65) ראה מו"ר ח"א פ"ב.
- (66) בראשית שם, כא.
- (60) בראשית ב. כה.
- (61) ראה מאמרי אה"ז אה"ל לאונ"י ע'.
- (62) בה אה"ל. מה"מ עור"ת ע' פט ואה"ל.
- (63) בראשית ג. ו.

ו) וממשיך בהמאמר, וזהו ג"כ מה שהנביא נקרא משוגע, וכמ"ש⁴⁹

מדוע בא המשוגע הזה, דהנה⁵⁰ בעת התגלות הנבואה הי' צ"ל בהפשטת הגשמיות (כמבאר בזה"ר⁵¹ שהשואת הנבואה היא ע"י התפשטות הגשמיות), והיינו הפשטת השכל והמדות, וזהו ג"כ ענין הפשטת הלבושים בעת הנבואה, כמ"ש בשאלול⁵² ופשט גם הוא את בגדיו ויתנבא (וכמ"ש הרד"ק⁵³ שזהו לפי שיש להם ביטול ההרגשות והכחות הנפשיות), שזהו"ע הביטול שלמעלה מטו"ר, שנקרא בשם שטות.

אך צריך להבין בענין הנבואה, שאע"פ שצ"ל ביטול ההרגשות והכחות

הנפשיים דשכל ומדות, ועד להפשטת הלבושים כפשוטם, ומ"מ ישנו ענין הדיבור, שהרי ענין הנבואה הוא באופן שמתגלה למטה בקול ודיבור גשמי דקא, כמ"ש⁵⁴ רוח הוי' דיבר בי ומלתו על לשוני. וי"ל בדא"פ, ע"פ תורת המגיד⁵⁵ בפירושו מאר"ז⁵⁶ אי בעו צדיקים הווי מוכרי עלמא, כי הלא בדבר הוי' שמ"ש נעשו⁵⁶, וכתיב⁵⁷ ויפח באפיו נשמת חיים, ומתגמגמג לרוח ממללא, והנה בהש"י לא שייך לומר חלוקים, כי הוא א"ס, וכא"ס לא שייך לומר רק חלק הדיבור לכד נפח באפו, וא"כ בהדיבור הוא נכלל הכל, נמצא לפ"ז אם בעו צדיקים הווי מוכרי רק כי דיבורו של הצדיק הוא, נמצא לפ"ז אם בעו צדיקים הווי מוכרי רק עונותיהם היו מבידלים גו'⁵⁸, רק הדיבור של הצדיק הוא מדובק ומקשר לשורשו, והרי הוא ממש כמו הדיבור יכול להיות קשור עם שרשו ומקורו באופן כו'. וזהו מוכן שדיבור הצדיק יכול להיות קשור עם שרשו ומקורו באופן שעל ידו יכול להיות הענין דמיכרי עלמא, והרי ענין זה הוא ככה העצמות דקא, כמ"ש באה"ר⁵⁹ שמציאותו של המאצל כ"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו, הוא לכדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין כו', וכך זה נמשך ומתגלה ע"י ענין הדיבור.

ז) או"ת ודחי (כא, ג).

- (49) מלכים"ב ט. יא.
- (50) ראה גם אוה"ת סוכות ע' אהשור
- (51) ואל"ל.
- (52) אח"כ ר"ה להבי' מי"ש בפע"ח (קנו, א).
- (53) אוה"ר א"ל כ"ה בוד"ה באתי לגני שם (וראה הערת כ"ק ארמו"ר של"ט"א שם, אוה"ת שם.
- (54) המשיך מים רבים שבהערת ת. ועוד).
- (55) סנהדרין סה. ב.
- (56) חז"לם לג. ו.
- (57) בראשית ב. ז.
- (58) ישעי" נט. ב. סנהדרין שם. וראה תניא אה"ת פ"ח.
- (59) ס"כ (קל, ריש ע"ב).
- (53) מלכים שם. ועד"ז כפי' לשמואל שם.
- (54) שמואל"ב כג. ב.
- (55) סנהדרין סה. ב.
- (56) חז"לם לג. ו.
- (57) בראשית ב. ז.
- (58) ישעי" נט. ב. סנהדרין שם. וראה תניא אה"ת פ"ח.
- (59) ס"כ (קל, ריש ע"ב).

וזרין ג"כ מ"ש כפרשת השבועות⁷⁵ ויבואו מרתה ולא יכלו לשחות מים ממנה כי מרים הם גוי וזרחה⁷⁶ ה' עץ וישלך אל המים וימתקן המים, ומבאר כ"ק אדמו"ר (מהרש"ב) נ"ע"ט שבוהר"י⁷⁷ איתא אין עץ מר תורה דכתיב⁷⁸ עץ חיים גוי, אבל במדרש⁷⁹ איתא שה"י זה עץ מר [ורבטריות יש בוה כמה דעות, ועד שיש דעה שעץ זה ה' הרדופני, שהוא סם המות⁸⁰, אבל כללותם הוא שה"י עץ מר]. ודקא ע"י עץ מר זה נתהפכו המים להיות וימתקו המים, שזוה"ע דקטגור נעשה סניגורין, ובלשון המדרש כמה שהוא מכה (איזמל) הוא מרפא.

ומסיים

מ"ק מו"ח אדמו"ר סעיף זה כביאור העבודה ההפרכת הלמטה בארם שהוא נוהג ועושה כן (לא מפני שכן מוכן בשכל והכנה והשגה, אלא) ויילע אזוי טוט וועלט (שזוה"ע הנחות העולם), וכמו עד"מ זמני האכילה זמני השניה שמצד הרגש העולם הם קבועים בעתים וזמנים, וגם כשצריך להסתפק בעניני משא ומתן, מ"מ, הנה זמנים האלו ע"פ הרוב בלתי ניזונים ובלתי נדחים כלל ועיקר (ודיינו, שגם כאשר ישנם ענינים המבבלים, אין מבטלים את זמני האכילה ושניה, ולפעמים קרובים אפילו לא משנים אותם). ואילו זמני הקביעות של תורה ותפלה הם נדחים ואין להם קבע (היינו, שבשביל כל דבר קל שמבבל את הרי הוא משנה את זמני הקביעות וממעט בהם), ויש שהם נדחים ח"ו לגמרי. הנה האדם אשר נותן איזה חשבון לנפשו, האם יש איזה חכמה בהנהגה כזו, דמי הוא היודע עמו וזמנו, וכדאיאת במד"ר⁸¹ אין אדם שליט לומר המתניו לי עד שאעשה חשבונותי ועד שאצוה לביתי כו', ואך יתכן שיתן כל נפשו על ענינים של מה בכך, שאין בהם ממש כלל, שענינים אלו יהיו אצלו בקביעות, ואילו עניני החורה ומצוות שהם עיקר הכל הם אצלו כאופן של דחוי ושיוני ומיעוט וכיסול. ולזה צריך להיות שליט ברוחו ולפעול על עצמו לנצל את התוקף שה"י אצלו בענינים

(ט) המשך תנ"כ ע' רצ"ג ואילך.

75) שמו"ר פכ"ג, ג. פ"ג, ג.

76) ראה תננות הכונה לשמו"ר פ"ג שם.

77) זמר שם, ויש ע"ב.

78) דב"ר פ"ט, ג. 78

79) בשלה טו, נב ואילך.

80) בעמדת חכמי התנ"ך והתנאים הוא

כה"ג ע' אשתי.

73) ח"ב ס, סע"א ואילך.

74) משל"ג, יח.

שטות דקדושה (והיינו שביטול השטות דלעו"ז ע"י שטות דקדושה הוא לא רק באופן של כפיפה בלבד, אלא באופן של ביטול, והביטול הוא עד כדי כך שהחושך בעצמו יאיר).

והתענין

בוה, דככללות המלהמה עם הלעו"ז ישנם כמה אופנים. דהנה, החולת העבודה היא באופן של אהכפא, שמצד התגברות הטוב נעשה הרע כפוף לו, וההנהגה היא כרצון צד הטוב שבו, אבל הרע נשאר במעמדו ומצבו, אלא שאין לו שליטה על השלש הלכונים דמחשבה דיבור ומעשה. וככללות הרי זה מעמד ומצב של בינוני, כמבואר בארומה בתנ"כ⁸². וישנו אופן ומדריגה נעלה יותר, שזוה"ע דאהכפא, שלא זו בלבד נשאר הרע בחקפו, כמעמדו ומצבו, אלא שהטוב הוא בחוקף כ"כ עד שלחם עם הרע ומחלישו, והיינו, שהרע נתמעט אפילו במקומו הוא. אך צדין הרי זה באופן שהרע נתבטל מצד הטוב שהוא בחוקף יותר ממנו. וישנו אופן נעלה יותר באהכפא, שלא זו בלבד שהרע מתבטל מפני היוותו במיעוט לגבי ריבוי הטוב, אלא שהרע עצמו מתהפך ונעשה טוב. וכיאר ב' האופנים בעבודה דאהכפא, דהנה אנו רואים שכאשר ישנו מי שמצד מעמדו ומצבו הלא טוב יש בו תוקף החמימות דאש זרה בתאווה דלעו"ז, הנה כאשר מגיע לעבודה דאהכפא, הרי צדין מתעוררת בו תאווה וחמימות דאש זרה ככל התוקף, אלא שאין לה שליטה על מחשבה דיבור ומעשה, כיון שדוחה אותה ומבטלה מיד, כמבואר בתנ"כ. אך כאשר מתגבר בעבודתו ומתייגע בניצת נפש ויגיעת כשר, אזי פועל שמצד תוקף הטוב נעשה בו שינוי (אהכפא), שמאבד את כל החמימות דאש זרה, ועומד בתנועה של קרירות ככל ענינו. אבל צדין אין זה ענין של אהכפא באופן של הפיכת הטבע, שהטבע שלו גופא יתהפך להיות טוב, ואין זה אלא באופן שהטבע שלו נחלש ונתבטל כטוב (כששים או כאלף ורכבה, כמבואר בתנ"כ⁸³) מצד חלק הטוב שהוא בחוקף יותר. וישנו אופן נעלה יותר בעבודה, שמתגבר בעבודתו כל כך עד שטבע החמימות שה"י לו מקודם לכן הוא עתה כאש דקדושה. וע"ד שמצינו לעתיד לבוא, שתמורת חמימות דתאווה דאיש ואשה, יהי האש דאיש (אש י) והאש דאשה (אש ה') בשלהיבו דקדושה⁸⁴, היינו, שהאש עצמו יהפך להיות אש דקדושה, ע"ד מ"ש⁸⁵ לילה כיום יאיר, היינו, שהחושך עצמו נעשה אור.

82) ראה תקו"ז תכ"ב (סח, א).

83) תהלים קלט, יב.

84) פ"ב, 68

85) פ"ב, 68

כס"ד. ש"פ משפטים, פירשת שקלים, מכה"ח אדר, ה'תשט"ו

(הגדה בלתי מוגה)

זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל גר' עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה להוי". וצריך להבין, למה צריך הכתוב לומר הסכום דשקל שלם, עשרים גרה השקל, הרי צריך ליתן רק מחצית השקל ולא שקל שלם, וא"כ הול"ל שיתנו עשר גרה. ועוד צריך להבין מה שהמצוה היא לתת מחצית השקל דוקא, והרי בקדושה ענין המצוה אינו מעלה, ואורכה כו'. דהנה, מה שמצינו שבמדת הארון יש גם חצי אמה, הרי זה כדי להורות דגם כאשר איש ישראל מקושר בתורה, שהוא כן תורה ומושקע בתורה, צריך לידע שהוא רק מחצה, אמנם, ענין זה שידך רק להגיש האדם בנוגע למציאות עצמו, אבל בנוגע להענינים שצריך לתת לה, הרי כתיב כל חלב להוי', וכמ"ש הרמב"ם: שכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב שיהי' מן הנאה ומן הפרסה כי אם מן השלימה ותרומה שאין נותנים מן המצוה ומן הפרסה כי אם מן השלימה ותרומה מהו"ע מחצית השקל, שצריך ליתן מחצית דוקא. וכיחור אינו מובן, שהרי מצות מחצית השקל היא תקון על חטא העגל, כמ"שי לכפר על נפשותיכם, וכיין שחטא העגל הוא חטא כללי, הרי בהכרח שגם מצות מחצית השקל ה"ע כללי, ועם היותו ענין כללי, אינו צריך להיות שלם, כי אם מחצית דוקא. ואין לומר שהטעם שונאמר בכתוב מחצית השקל הוא לפי שאינו רוצה לסמך על מטבע קטנה ופחותה (גרה), עשר גרה, אלא על מטבע חשובה (שקל), ולכן אומר זה יתנו גר' מחצית השקל, שהרי הכתוב הי' יכול לומר שיתנו בקע (כפי שמצינו בכתוב כמק"א), שזו הסכום דמחצית השקל כמטבע שלילמה. ומזה שהכתוב מדייק מחצית השקל דוקא, מובן, שענין כללי זה שהוא תקון על חטא העגל הוא ע"י ענין המחצית דוקא, דכללות הענין בזה הוא, שישארל נותנים מחצית השקל, ועי"ז נותנים מלמעלה מחצית השני, שזהו כפל לשון

5) סוף היל' אסורי מוחב.

6) ראה גם לקי"ש חל"א ע' 132. וש"י.

7) חשא שם, סו"ט.

8) חיי שרת כד, כב (וראה בהש"ח שלחור

המאמר ובחירתה 9 (ת"מ ח"ג ע' 278).

1) חשא ל' יג.

2) תרומה בחי, ד"ד. ויקהל לז' א.

3) ראה גם לקי"ש חב"י ע' 253 תערה

43. וש"י.

4) ויקרא ג, טז.

דלעו"ז — לצד הקדושה, שתוקף זה יהי' אצלו בנוגע לזמני לימוד התורה וזמני התפלה, וככל הענינים דקים המצוות בהידור.

ז) **ולע"י** שלילמות העבודה באופן דאח"כפא, שהשטות דלעו"ז נהפך לשטות דקדושה, היינו, שתמורת הנהגה באופן שלמעלה מן הטעם ודעת הטעם ודעת נעשית הנהגה בקדושה באופן שלמעלה מן ה"ת, שממשיך ע"י עבודתו להיות לו ית' דירה בתחתונים, כי, כד אתכפיא סט"א (ובזה גופא לא רק באופן של חלישות וכיטול, אלא באופן של הפיכה לקדושה) אסתלק יקרא דקוב"ה בכלהו עלמין, שמאיר ומתגלה אור הסוכ"ע שהוא ככל עלמין כשוה. ומזה נמשך ותגלה בעוה"י התחתון ע"י ראשי ישראל, נשיאי ישראל, שהם מקשרים את הדור עם עצמותו ומחזקו ית', כמ"ש"ש אנכי עומד בין הוי' וכיניכם גר' להגיד לכם את דבר הוי"ה⁸⁰, ממוצע המתכבד⁸¹, הנה ע"י התקשרות זו פועלים שיהי' למטה דירה לו ית' בתחתונים.

158.

79) ואחתן ה, ה.

80) ראה ספר השחחות תורת שלום ע' 81 ראה סה"מ ח"ג ע' קצ ואילן.